

RO

RO

RO

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 14.10.2009
COM(2009) 534 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

Kosovo* - Drumul către concretizarea perspectivei europene

* Conform Rezoluției 1244/1999 a Consiliului de Securitate al ONU.

1. SCOPUL PREZENTEI COMUNICĂRI

În strategia sa din 2008 privind extinderea, Comisia și-a anunțat intenția de a prezenta un studiu de fezabilitate privind Kosovo¹. În decembrie 2008, Consiliul a salutat propunerea Comisiei de a prezenta un studiu care să examineze modalitățile de continuare a progreselor politice și socio-economice în Kosovo, reamintind voința UE de a asista dezvoltarea economică și politică a Kosovo prin oferirea unei perspective europene clare, coerente cu perspectiva europeană a regiunii.

În aprilie 2005, Comisia a prezentat o comunicare privind Kosovo². Comisia a informat periodic statele membre ale UE în ceea ce privește evoluția situației din Kosovo. Scopul prezentei comunicări este să facă un bilanț al evoluțiilor înregistrate de atunci, să identifice provocările cu care s-ar putea confrunta Kosovo pe drumul său spre Europa, să confirme măsurile care ar trebui adoptate pentru a aborda aceste provocări și să propună instrumente comunitare de sprijinire a continuării progreselor politice și socioeconomice în Kosovo. Având în vedere că perspectiva europeană este împărtășită și de Kosovo, și de restul statelor din Balcanii de Vest, contextul regional este foarte important. Kosovo trebuie să mențină ritmul progreselor înregistrate la nivel regional pentru a promova creșterea economică și a favoriza stabilitatea politică, atât în interesul său, cât și al Balcanilor de Vest și al Uniunii Europene în general.

Kosovo și-a declarat independența la 17 februarie 2008. Până în prezent, independența sa a fost recunoscută de 62 de țări. De asemenea, Kosovo a adoptat o constituție, bazată pe Propunerea globală pentru soluționarea statutului Kosovo. Reprezentantul Civil Internațional supervizează punerea în aplicarea a acestei propuneri³.

Misiunea Națiunilor Unite din Kosovo a fost reconfigurată; Rezoluția 1244/1999 a Consiliului de Securitate al ONU continuă să se aplice. Printre atribuțiile MINUK se numără monitorizarea și raportarea, facilitarea reprezentării externe a Kosovo și a dialogului dintre Pristina și Belgrad și activități legate de aspecte practice privind zonele cu populație majoritară sârbă din Kosovo⁴.

La cererea Adunării generale a ONU, Curtea Internațională de Justiție pregătește în prezent un aviz consultativ privind conformitatea declarației de independență a Kosovo cu dreptul internațional. Avizul Curții este așteptat în 2010.

2. ANGAJAMENTUL UE FAȚĂ DE KOSOVO

Statele membre ale UE decid în legătură cu relația lor cu Kosovo în conformitate cu practicile naționale și cu dreptul internațional. 22 de state membre ale UE au recunoscut independența Kosovo. Absența unei poziții convenite privind statutul Kosovo nu împiedică UE să își asume un angajament substanțial față de Kosovo.

¹ Conform Rezoluției 1244/1999 a Consiliului de Securitate al ONU.

² *Un viitor european pentru Kosovo*, COM(2005)156, 20.4.2005.

³ Reprezentantul Civil Internațional prezintă rapoarte Grupului de coordonare internațional privind Kosovo.

⁴ Raportul Secretarului General al ONU privind Administrația Interimară a Organizației Națiunilor Unite în Kosovo (MINUK) în scopul informării membrilor Consiliului de Securitate din 12 iunie 2008.

UE a numit un Reprezentant Special al Uniunii Europene⁵ pentru a consilia și a sprijini procesul politic din Kosovo și a asigura coerența acțiunii UE. De asemenea, UE a trimis în Kosovo cea mai mare misiune civilă PESA de până în prezent⁶. EULEX monitorizează, îndrumă și consiliază Kosovo în aspecte legate de statul de drept, în special în ceea ce privește poliția, justiția și vămile, menținând anumite responsabilități executive.

Kosovo participă la procesul de stabilizare și de asociere al UE destinat Balcanilor de Vest. În martie 2007 au fost create structuri consolidate ale mecanismului de monitorizare al PSA. Acestea prevăd dialoguri periodice pe teme legate de inovare, piață internă, bună guvernare, agricultură, economie și infrastructură. UE și-a stabilit prioritățile de reformă în ceea ce privește Kosovo în Parteneriatul european din 18 februarie 2008⁷.

În iulie 2008, Comisia a organizat o conferință a donatorilor pentru Kosovo, care a avut drept rezultat promisiuni de donații în valoare de 1,2 miliarde EUR, din care peste 500 de milioane EUR din bugetul comunitar. UE și statele sale membre au promis aproape 800 de milioane EUR. Kosovo continuă să beneficieze de asistență financiară din partea CE în cadrul instrumentului de asistență pentru preaderare, a programului CARDS⁸, a instrumentului de stabilitate și în cadrul altor inițiative, continuând să rămână eligibil pentru asistența macrofinanciară.

3. PROGRESSELE ÎNREGISTRATE DE KOSOVO PE CALEA CĂTRE EUROPA

În Comunicarea din 2005 intitulată „Un viitor european pentru Kosovo”, Comisia s-a axat pe aspectele economice ale dezvoltării Kosovo, pe consolidarea instituțională și pe contextul regional. Kosovo a înregistrat unele progrese în aceste domenii din 2005, însă rămân de abordat provocări importante.

Rapoartele Comisiei începând din 2006 privind progresele realizate confirmă faptul că în Kosovo s-au înregistrat progrese în apropierea de standardele europene. Prezentarea unui cadru de cheltuieli pe termen mediu în 2008 și 2009 a marcat un progres către un cadru fiscal viabil pentru Kosovo. În iunie 2009, Kosovo a devenit membru al Fondului Monetar Internațional și al Băncii Mondiale. Instituirea în 2008 a Agenției pentru coordonarea dezvoltării și a integrării europene este un pas important spre îmbunătățirea coordonării donatorilor pentru Kosovo și a eforturilor de apropiere de Europa. Kosovo s-a implicat în activitatea legată de Pactul de stabilitate și de tranziția acestuia către Consiliul de Cooperare Regională. Acesta ia parte la numeroase inițiative de cooperare regională⁹.

Cu toate acestea, în procesul de apropiere de UE, Kosovo trebuie să coreleze adoptarea legislației cu implementarea și aplicarea corespunzătoare. Economia din Kosovo are un sector

⁵ Acțiunea Comună 2008/123/PESC a Consiliului din 4 februarie 2008.

⁶ Acțiunea Comună 2008/124/PESC a Consiliului din 4 februarie 2008.

⁷ Decizia 2008/213/CE a Consiliului.

⁸ Programul comunitar de „Asistență Comunitară pentru Reconstrucție, Dezvoltare și Stabilizare”.

⁹ Kosovo este parte la Tratatul de instituire a Comunității Energiei (ETC), la Acordul privind instituirea unui spațiu aerian comun european (ECAA), la Observatorul European pentru Transporturi din Europa de Sud-Est (SEETO), la Acordul central european de comerț liber (CEFTA) și la Carta UE pentru întreprinderile mici. Kosovo s-a alăturat inițiativei privind accesul la comunicații în bandă largă în Europa de Sud-Est (bSSE), Inițiativei în domeniul electronicii în Europa de Sud-Est (eSEE), Școlii Regionale de Administrație Publică (ReSPA), Inițiativei de cooperare în Sud-Estul Europei (SECI), unui număr de două inițiative regionale în materie de protecție a mediului înconjurător (RENA și ECENA) și inițiativei privind pactul pentru investiții. Lista nu este exhaustivă.

important cu caracter informal, iar guvernanta economică, cadrul de reglementare și mediul de afaceri rămân domenii problematice. Întreprinderilor kosovare le lipsește capacitatea de export. Kosovo trebuie să îmbunătățească domeniul de aplicare și eficiența sistemului său de protecție socială și să aibă în viitor o abordare mai strategică în materie de ocupare a forței de muncă. Administrația publică din Kosovo continuă să fie subdezvoltată. Participarea Kosovo în forurile regionale a devenit din ce în ce mai dificilă. Acordul central european de comerț liber nu a reușit să deblocheze exporturile din Kosovo către Serbia și comerțul de tranzit către Bosnia și Herțegovina.

4. REZULTATE PRIVIND PERSPECTIVA EUROPEANĂ A KOSOVO

UE a confirmat, în mod repetat, faptul că perspectiva europeană a regiunii este împărtășită și de Kosovo. În decembrie 2007, Consiliul European a confirmat faptul că UE ar fi pregătită să asiste dezvoltarea economică și politică a Kosovo prin oferirea unei perspective europene clare, coerente cu perspectiva europeană a regiunii. În februarie 2008, Consiliul și-a reafirmat angajamentele în vederea sprijinirii depline și efective a perspectivei europene a Balcanilor de Vest și a solicitat Comisiei să folosească instrumentele comunitare pentru promovarea dezvoltării economice și politice și să propună regiunii, în general, măsuri concrete pentru a avansa în această direcție. În decembrie 2008, UE a subliniat din nou voința sa de a sprijini dezvoltarea economică și politică a Kosovo prin oferirea unei perspective europene clare, coerente cu perspectiva europeană a regiunii.

Regiunea a înregistrat progrese considerabile în materie de integrare europeană. Toate țările au negociat acorduri de stabilizare și asociere cu UE. Croația și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei au statutul de țări candidate. La cererea Consiliului, Comisia pregătește în prezent un aviz privind cererea de aderare la UE depusă de Muntenegru. Consiliul a primit o cerere de aderare la UE din partea Albaniei. Kosovo trebuie să mențină ritmul acestor progrese în interesul stabilității politice și a progreselor economice din zonă.

În Comunicarea *Balcanii de Vest: consolidarea perspectivei europene*¹⁰ din martie 2008, Comisia a identificat instrumentele comunitare de promovare a reformei democratice, a progreselor economice și a bunelor relații de vecinătate. Kosovo se confruntă cu un număr important de provocări, care ar putea fi abordate cu ajutorul instrumentelor comunitare. Beneficiile pe care Kosovo le poate avea utilizând aceste instrumente depinde de propriile progrese în ceea ce privește reforma. Kosovo trebuie să își consolideze agenda europeană, să mențină o dezvoltare socio-economică durabilă, să întărească aproximarea sectorială și să se angajeze în mod constructiv în cooperarea regională. UE poate sprijini Kosovo în eforturile sale.

Comisia salută faptul că, în pofida pozițiilor diferite ale statelor membre privind statutul Kosovo, abordarea care presupune diversitate în ceea ce privește recunoașterea, dar unitate în angajament oferă o bază constructivă pentru realizarea de progrese. În conformitate cu concluziile Consiliului, UE poate conveni asupra unor măsuri de sprijinire a dezvoltării politice și economice a Kosovo, fără a aduce atingere pozițiilor adoptate de statele membre în legătură cu statutul acestuia.

¹⁰ *Balcanii de Vest: consolidarea perspectivei europene* - COM(2008)127, 5.3.2008.

5. CONSOLIDAREA AGENDEI EUROPEANE A KOSOVO

Kosovo și-a confirmat în repetate rânduri hotărârea de a realiza progrese privind agenda sa europeană. Aproximarea de UE continuă să fie vectorul reformelor în Kosovo. În aprilie 2008, Kosovo a adoptat Planul pentru integrarea europeană, iar în august 2009 a actualizat Planul de acțiune pentru parteneriatul european.

Concluziile raportului din 2009 privind progresele înregistrate de Kosovo confirmă faptul că acesta se confruntă cu provocări majore. Kosovo trebuie să continue să înregistreze progrese în instaurarea și consolidarea statului de drept și să îmbunătățească funcționarea și independența sistemului de justiție. Trebuie să stabilească un bilanț al realizărilor în lupta împotriva corupției, a spălării de bani și a criminalității organizate, demonstrând obținerea de rezultate concrete. De asemenea, Kosovo trebuie să consolideze capacitatea, independența și profesionalismul administrației sale publice, să își îmbunătățească mediul de afaceri, inclusiv reglementarea, controlul și guvernarea corporativă. Kosovo trebuie să asigure transparența deplină în ceea ce privește numirile în posturile publice importante și să vegheze ca achizițiile publice să respecte criteriile de independență, obiectivitate și transparență. Kosovo trebuie să adopte o politică fiscală și macroeconomică durabilă.

Kosovo trebuie să se asigure că alegerile locale programate în noiembrie 2009 se desfășoară în mod corect și transparent. Comunitățile minoritare trebuie să fie pe deplin asociate în procesul de descentralizare. Kosovo trebuie să îmbunătățească protecția serbilor și a altor minorități și să consolideze dialogul și reconcilierea între comunități. Trebuie consolidată coeziunea socială. Kosovo trebuie să își dezvolte o administrație publică eficientă și eficace. În procesul de adoptare legislativă, Kosovo trebuie să folosească în totalitate și în timp util expertiza internațională care îi stă la dispoziție. Prioritatea trebuie să fie reprezentată de asigurarea unei puneri în aplicare corespunzătoare a legislației adoptate, inclusiv prin alocarea de resurse umane și de echipament corespunzător. Este esențială adoptarea de către Kosovo a unei abordări constructive și pragmatice în ceea ce privește cooperarea regională.

Comisia propune să se aibă în vedere resursele IPA pentru a sprijini statul de drept, reforma administrației publice și eforturile de îmbunătățire a mediului de afaceri din Kosovo, în special prin proiectele de înfrățire. Se va lua în calcul, de asemenea, oferirea de sprijin pentru infrastructură.

6. APROPIEREA CETĂȚENILOR DIN KOSOVO DE UE

Unele țări din regiune au realizat progrese substanțiale în domeniul liberei circulații. În schimbul încheierii acordurilor de readmisie, acestea au beneficiat de acorduri cu UE de facilitare a eliberării vizelor. Foile de parcurs privind liberalizarea vizelor au oferit orientări importante privind aspecte precum securitatea documentelor, lupta împotriva criminalității organizate, migrația și securitatea frontierelor. Progresele au fost monitorizate și evaluate în cadrul dialogurilor purtate la nivelul funcționarilor de rang înalt. Perspectiva unui regim de călătorie fără vize a reprezentat un stimulent puternic pentru ca aceste țări să realizeze reforme. Prin urmare, Comisia a propus ca regulamentul relevant al Consiliului¹¹ să fie modificat pentru ca cetățenii din Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Muntenegru și Serbia să fie eligibili pentru un regim de călătorie fără vize în UE începând din ianuarie 2010.

¹¹ Regulamentul (CE) nr. 539/2001 al Consiliului.

Cetățenii din Albania și Bosnia și Herțegovina ar putea, de asemenea, să beneficieze de acest regim de îndată ce aceste țări vor îndeplini ultimele cerințe în materie.

Kosovo a început să elibereze propriile pașapoarte în iulie 2008, simplificând procesul de depunere a cererilor de viză de către cetățenii kosovari. Majoritatea statelor membre ale UE se prevalează de flexibilitatea pe care o oferă legislația UE pentru a simplifica procedurile de eliberare a vizelor pentru ședere de scurtă durată resortisanților din Kosovo.

Cetățenii kosovari trebuie să beneficieze și mai mult de avantajele apropierii de UE, inclusiv posibilitatea de a călători fără vize în UE. Acest lucru este posibil numai dacă reformele adecvate sunt puse în aplicare în Kosovo și dacă normele de procedură sunt respectate astfel încât să se minimizeze riscurile asociate, privind securitatea, pentru statele membre ale UE. Punctul de pornire pentru aceste reforme este funcționarea corespunzătoare a acordurilor de readmisie. Kosovo trebuie să își adapteze legislația, să își consolideze capacitatea administrativă de prelucrare a cererilor de readmisie și să pună în aplicare o strategie eficace de reintegrare. De asemenea, trebuie să sporească securitatea frontierelor și să asigure gestionarea registrelor civile și eliberarea documentelor.

Comisia propune să se avanseze printr-o abordare structurată, care să aducă cetățenii kosovari mai aproape de UE în cadrul unui dialog privind vizele, cu perspectiva unei eventuale liberalizări a regimului vizelor atunci când vor fi încheiate reformele necesare. Comisia propune elaborarea unei strategii globale de îndrumare a eforturilor Kosovo pentru ca acesta să îndeplinească cerințele UE legate de liberalizarea regimului vizelor, pe baza unei evaluări detaliate. Această strategie va fixa obiective de referință pentru a măsura progresele înregistrate de Kosovo în contextul dialogului privind vizele și va fi prezentată Consiliului spre informare.

Comisia va evalua în mod periodic progresele înregistrate de Kosovo în punerea în aplicare a strategiei, bazându-se pe misiunile de evaluare efectuate de experții statelor membre și de cei ai Comisiei. Comisia va sprijini Kosovo în punerea în aplicare a strategiei, prin intermediul asistenței tehnice și financiare. În plus, în cadrul mai amplu al statului de drept, și ca un corolar al activității EULEX, Comisia va explora posibilitatea implicării Kosovo în inițiativele de cooperare judiciară la nivel regional. Modalitățile de cooperare și de asociere a Kosovo în activitățile Europol, Eurojust și Frontex necesită o examinare mai aprofundată, inclusiv prin posibila implicare a EULEX¹².

7. SPRIJINIREA DEZVOLTĂRII SOCIOECONOMICE A KOSOVO

Stabilitatea socială și politică din Kosovo depinde de dezvoltarea economică durabilă și de întărirea coeziunii sociale. Kosovo a fost relativ puțin afectat de criza economică mondială datorită integrării limitate pe piețele mondiale. Cu toate acestea, se așteaptă o scădere a fluxurilor de investiții directe străine și a transferurilor de fonduri. Nivelurile investițiilor publice se așteaptă să scadă odată cu presiunea crescândă asupra veniturilor publice. Se așteaptă ca deficitul bugetar al Kosovo să crească până la 7% din PIB în 2009.

¹² Europol: articolul 42 din Convenția Europol și Actul Consiliului din 3 noiembrie 1998; Eurojust: articolul 26a din Decizia 2002/187/CE modificată; Frontex: articolul 14 din Regulamentul (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului modificat prin Regulamentul (CE) nr. 863/2007.

Kosovo se confruntă cu provocări economice importante. Conform Fondului Monetar Internațional, în Kosovo se înregistrează o valoare a PIB-ului pe cap de locuitor de 1 726 EUR, ceea ce reprezintă 6,9% din media UE-27. Kosovo continuă să se confrunte cu un deficit considerabil al comerțului cu bunuri și servicii. În 2009, deficitul comercial global al Kosovo este estimat la 43% din PIB. Dezechilibrele externe importante relevă o capacitate de producție subdezvoltată și denotă vulnerabilități semnificative.

Pe lângă punerea în aplicare a politicilor macroeconomice durabile, Kosovo trebuie să remedieze constrângerile legate de aprovizionare, precum starea necorespunzătoare a infrastructurii, penuria de energie, costurile ridicate de capital și nivelurile scăzute de calificare. Este esențial pentru Kosovo să îmbunătățească competitivitatea economiei, să sporească productivitatea și să consolideze sectorul exporturilor.

7.1. Schimburile comerciale

Comerțul și capacitatea de a efectua schimburi comerciale sunt esențiale pentru a atrage investițiile, a stimula creșterea și a asigura dezvoltarea socioeconomică. UE este principalul partener comercial al Kosovo. CE a oferit Kosovo preferințe comerciale în temeiul măsurilor comerciale autonome ale CE¹³. Aceste preferințe vor expira totuși la sfârșitul anului 2010. Kosovo nu beneficiază în prezent nici un acord de stabilizare și asociere (ASA), nici de un acord interimar (AI). Intrarea progresivă în vigoare a ASA/AI¹⁴ pentru restul țărilor din regiunea Balcanilor de Vest și expirarea actualului regim preferențial vor avea drept rezultat deteriorarea poziției comerciale a Kosovo, atât în mod absolut, cât și relativ. În plus, Kosovo nu poate beneficia de cumulul diagonal al originii existent între UE și majoritatea țărilor PSA, ceea ce limitează dezvoltarea complementarităților comerciale regionale. De asemenea, acest lucru reduce atractivitatea Kosovo pentru investitorii străini și limitează capacitatea producătorilor săi de a exporta în UE.

Pentru ca regimul preferențial actual să continue să se aplice în Kosovo, acesta va trebui să fie prelungit. Validitatea prelungirii va fi totuși doar temporară. Relațiile comerciale UE – Kosovo, bazate doar pe preferințele comerciale autonome, nu oferă o perspectivă semnificativă pentru fiabilitatea dezvoltării economice a Kosovo pe termen lung. O astfel de perspectivă poate fi oferită numai prin încheierea unui acord comercial între Comunitatea Europeană și Kosovo.

Un acord comercial oferă avantaje importante atât pentru Kosovo, cât și pentru UE. Un acord oferă cadrul legal care garantează stabilitate și predictibilitate pentru investitori. Acesta are și un domeniu de aplicare mai amplu, garantând accesul pe piață în paralel cu progrese în materie de drepturi de proprietate intelectuală, concurență, respectarea standardelor și cooperarea administrativă. Perspectiva unui acord va stimula puternic Kosovo în continuarea reformelor în toate domeniile care au un impact asupra pieței interne, inclusiv capacitatea administrativă. Tot astfel, Kosovo va trebui să adopte o politică comercială eficace și să gestioneze frontiere. În sfârșit, un acord reprezintă condiția prealabilă pentru participarea Kosovo la cumulul diagonal al originii existent între UE și țările PSA.

¹³ Regulamentul (CE) nr. 2007/2000 al Consiliului modificat ultima dată prin Regulamentul (CE) nr. 407/2008 al Comisiei din 7 mai 2008.

¹⁴ Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei (ASA — aprilie 2004), Muntenegru (AI — ianuarie 2008), Bosnia și Herțegovina (AI — iulie 2008) și Albania (ASA — aprilie 2009). ASA cu Serbia a fost semnat în aprilie 2008.

Kosovo nu este încă pregătit să negocieze și să pună în aplicare un acord comercial. De exemplu, trebuie pregătită capacitatea administrativă pentru asigurarea punerii în aplicare eficace a politicii antitrust și a reglementărilor în materie de ajutoare de stat. În ceea ce privește drepturile de proprietate intelectuală, există elementele-cheie ale legislației în materie, însă Kosovo trebuie să își construiască în continuare capacitatea administrativă de bază pentru a asigura respectarea acestora. De asemenea, Kosovo trebuie să facă progrese semnificative pentru a-și alinia legislația și aplicarea normelor în materie de drepturi de autor. Progrese semnificative sunt necesare, de asemenea, în structurile legislative și instituționale care afectează comerțul cu bunuri, inclusiv în chestiunile sanitare și fitosanitare. Cadrul instituțional care să asigure acreditarea, certificarea, standardizarea și supravegherea pieței în mod corespunzător trebuie aplicat în mod eficace.

Comisia va evalua progresele înregistrate de Kosovo în ceea ce privește consolidarea capacității și efectuarea reformelor în domeniile cele mai relevante pentru un acord comercial, identificând măsurile pe care acesta trebuie să le adopte. Atunci când vor fi îndeplinite cerințele relevante, Comisia va propune directive de negociere privind un acord comercial astfel încât Comunitatea să înceapă aceste negocieri la momentul potrivit. Pentru a menține relațiile comerciale actuale, în așteptarea progreselor privind acordul comercial, Comisia va pregăti prelungirea validității măsurilor comerciale autonome. În calitate sa de participant la procesul de stabilizare și asociere, Kosovo va fi inclus în extinderea pan-euro-mediteraneeană către Balcanii de Vest a cumulului originii, prin Convenția privind regulile de origine preferențiale pan-euro-mediteraneene.

7.2. Viabilitatea macroeconomică și fiscală

Un cadru macroeconomic și fiscal viabil este esențial pentru dezvoltarea Kosovo. Atât UE, cât și alți donatori au sprijinit instituirea unui cadru de cheltuieli pe termen mediu pentru sprijinirea acestui obiectiv. Cadru a devenit un element-cheie al ciclului bugetar al Kosovo.

În 2008, Kosovo și Comisia au inițiat un mecanism consultativ de supraveghere fiscală, în strânsă cooperare cu FMI. Acest mecanism sprijină Kosovo în eforturile de pregătire pentru integrarea armonioasă în structurile UE de monitorizare economică și fiscală existente. Kosovo trebuie să își dezvolte capacitatea de a pune în aplicare un set coerent și coordonat de politici macroeconomice și fiscale. În funcție de progresele realizate în aceste domenii, Kosovo va fi invitat să participe în structurile de raportare periodică, economică și fiscală, care au fost instituite pentru regiunea Balcanilor de Vest și să prezinte un program anual economic și fiscal pe termen mediu. Comisia va continua să sprijine eforturile Kosovo de a progresa în această direcție și va menține un dialog periodic pentru monitorizarea evoluțiilor economice.

7.3. Dezvoltarea sectorului privat

Contribuția întreprinderilor mici și mijlocii este estimată la aproximativ 40% din PIB-ul kosovar și la 60% în materie de ocuparea forței de muncă, reprezentând 99% din mediul de afaceri. IMM-urile joacă un rol important în consolidarea productivității, a inovării și a creării locurilor de muncă. Sprijinirea acestui sector trebuie îmbunătățită pentru a stimula persoanele cu spirit antreprenorial și pentru a transforma activitatea antreprenorială subterană în activități oficiale.

Kosovo ar urma să beneficieze de programe menite să îi sporească competitivitatea economiei, axate pe adoptarea de noi tehnologii, creșterea productivității, reducerea costurilor

de producție și crearea de locuri de muncă. Astfel de programe ar trebui să contribuie la sporirea transparenței reglementărilor în materie de întreprinderi, inclusiv în ceea ce privește licențele, permisele și certificatele, supravegherea eficace și independentă, precum și să ofere sprijin pentru inițiativele privind crearea de rețele.

Kosovo trebuie să continue progresele în domeniul privatizării. Kosovo ar urma să beneficieze de dezvoltarea pe mai departe a instituțiilor de microfinanțare pentru sprijinirea micilor întreprinderi din sectoarele cu potențial de creștere, cum ar fi agricultura, turismul rural, industria prelucrătoare de mici dimensiuni și serviciile urbane.

Kosovo ar urma să beneficieze de statutul de membru al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare și de împrumuturi mai importante din partea Băncii Europene de Investiții. Mediul de afaceri din Kosovo și IMM-urile, în special, ar urma să beneficieze de participarea mai activă și de asocierea mai strânsă la inițiativele UE corespunzătoare, la *Small Business Act* și la cel de al 7-lea program-cadru de cercetare. Comisia propune participarea Kosovo la activitățile care se vor desfășura în aceste structuri, cu condiția îndeplinirii de către Kosovo a condițiilor relevante și, dacă va fi cazul, cu sprijin tehnic și financiar.

7.4. Politica socială și politica de ocupare a forței de muncă

Rata foarte ridicată a șomajului din Kosovo (estimată la aproape 40% în 2008) reprezintă o pierdere pentru economie. Șomajul în rândul tinerilor este o problemă deosebită, aproximativ 75% dintre tineri neavând un loc de muncă. Pentru a remedia problema șomajului, Kosovo trebuie să adopte o strategie care să combine diverse măsuri atent coordonate. Capacitatea agențiilor de plasare a forței de muncă ar trebui îmbunătățită și dezvoltate legăturile cu universitățile și școlile pentru a reduce dezechilibrul dintre educație și locurile de muncă. Ar fi utilă introducerea în Kosovo a unor programe care să încurajeze persoanele care beneficiază de asistență socială și care sunt apte să muncească.

UE poate ajuta Kosovo prin asocierea la eforturile acestuia de a promova accesul la piața muncii pentru toți, de a îmbunătăți dialogul cu partenerii sociali și cu societatea civilă, precum și de a-și orienta mai bine politicile de ocupare a locurilor de muncă. În acest sens, Comisia va prezenta un studiu privind „Protecția socială și incluziunea socială în Kosovo”, care va ajuta Kosovo să se pregătească pentru coordonarea consolidată a politicii sale sociale și politicii de ocupare a forței de muncă. Comisia propune asocierea Kosovo la programul Progress¹⁵, deschis Balcanilor de Vest. Prin intermediul acestui program se va sprijini participarea Kosovo la eforturile de cooperare regională privind politicile sociale și privind ocuparea forței de muncă în cadrul Rețelei sociale și de ocupare a forței de muncă din sud-estul Europei și a Rețelei de sănătate din sud-estul Europei. Comisia propune implicarea secretariatului Decadei romilor pentru a extinde asocierea Kosovo și a sprijini eforturile includere a comunităților minoritare în cadrul măsurilor de protecție socială și de incluziune.

7.5. Educația, formarea și cercetarea

Populația kosovară este tânără, având o medie de vârstă de 26 de ani. Aproximativ o treime din populație are sub 15 ani și mai mult de jumătate sub 25 de ani. În următorii cinci ani, 200 000 de persoane vor ajunge la vârsta activă și vor intra pe piața muncii. Date fiind rata foarte ridicată a șomajului în rândul tinerilor, educația este o prioritate-cheie pentru Kosovo.

¹⁵ Programul comunitar pentru ocuparea forței de muncă și solidaritate socială.

Kosovo trebuie să își îmbunătățească standardele sistemului de educație, să reducă rata abandonului școlar și să adopte o abordare mai cuprinzătoare în ceea ce privește sistemul său educațional. Ar trebui acordată o prioritate specială îmbunătățirii competențelor profesorilor, modernizării instituțiilor de învățământ existente și lărgirii bazei de înscriere în școli și licee pentru a cuprinde elevi din toate comunitățile. Formarea profesională secundară, formarea profesională destinată adulților și învățarea de-a lungul vieții ar beneficia de finanțări sporite. Programa de învățământ ar trebui să fie axată pe obținerea unui loc de muncă.

Programul Tempus va continua să sprijine reforma în învățământul superior din Kosovo. Pe lângă Universitatea din Pristina, a început să trimită proiecte și Universitatea din Mitrovica. Universitățile, elevii, profesorii, tinerii și organizațiile de tineret din Kosovo trebuie să profite pe deplin de oportunitățile oferite de programele Erasmus Mundus și Tineretul în acțiune. Comisia propune să sporească fondurilor alocate programelor Tempus, Erasmus Mundus și Tineretul în acțiune în cadrul IPA, să delimiteze alocările, atunci când este necesar, și să crească baza persoanelor eligibile.

Atât Comisia, cât și Kosovo vor analiza oportunitățile și modalitățile de a asocia instituțiile de învățământ kosovare cu câteva dintre activitățile programului de învățare de-a lungul vieții. De asemenea, Comisia va analiza împreună cu Fundația Europeană de Formare modalitățile de consolidare a activităților fundației în Kosovo și de sporire a sensibilizării față de activitățile UE din domeniul educației. În cadrul mecanismelor de asigurare a calității, Comisia va demara un dialog cu autoritățile din Kosovo pentru a sprijini creșterea calității programei de învățământ în toate comunitățile. Comisia va examina modalitățile prin care ar putea ajuta la instituirea unui departament de studii europene în cadrul Universității din Pristina.

Cercetarea este importantă pentru dezvoltarea socioeconomică a Kosovo și oferă posibilitatea de a intensifica activitățile de cooperare regională. Balcanii de Vest sunt asociați la cel de al 7-lea program-cadru de cercetare al UE. Kosovo poate participa în calitate de partener de cooperare internațională. Kosovo a desemnat un punct de contact pentru cel de al 7-lea PC și pregătește un plan național de acțiune pentru consolidarea capacității sale de cercetare. Implicarea Kosovo în activitățile UE de cercetare trebuie să continue și să se intensifice¹⁶.

7.6. Cultură și Europa pentru cetățeni

Respectarea patrimoniului cultural și religios este un element esențial al reconcilierii, al încrederii și al stabilității, putând reprezenta o contribuție importantă la dezvoltarea socioeconomică a Kosovo. Acesta a realizat progrese în procesul de protejare și restaurare a patrimoniului cultural și religios. Participarea la Procesul de la Ljubljana, în Comisia de punere în aplicare a planului de reconstrucție și la Forumul tehnic privind patrimoniul cultural a fost utilă și trebuie să continue. Kosovo trebuie să își consolideze investițiile în acest sector ca parte a unei strategii globale de dezvoltare. Această strategie trebuie să reflecte implicarea tuturor părților interesate, atât în faza de elaborare, cât și de punere în aplicare. Trebuie acordată o atenție specială combaterii activităților nereglementate desfășurate în siturile de patrimoniu sau în apropierea acestora.

Unele țările din Balcanii de Vest participă la programele Cultura și Europa pentru cetățeni. Participarea la aceste programe se bazează pe un acord-cadru privind principiile generale care

¹⁶ Kosovo face parte din țările partenere în materie de cooperare internațională vizând programele de lucru din cadrul celui de-al 7-lea program-cadru CDT.

reglementează participarea acestora la programele comunitare. Kosovo nu a încheiat până în prezent un astfel de acord. Cu toate acestea, participarea la aceste programe va aduce populația din Kosovo mai aproape de proiectul european. Până la încheierea unui acord-cadru, acțiunile de consolidare a capacității organizațiilor societății civile, a municipalităților și a operatorilor culturali și cele de facilitare a creării de rețele cu omologii de la nivelul UE și cel regional va fi sprijinită prin IPA. Comisia va analiza posibilitatea de a facilita schimburile culturale și bursele prin extinderea domeniului de aplicare al programului Schema pentru tineri (Young Cell Scheme) - în prezent limitată doar la chestiuni de drept - și la domeniul culturii.

8. PROGRESE ÎN DOMENIUL APROPIERII SECTORIALE

8.1. Energie

Aprovizionarea intermitentă cu electricitate este un obstacol major în calea creșterii economice și a sporirii investițiilor străine directe în Kosovo. Dezvoltarea economică a Kosovo va fi limitată fără o aprovizionare sigură și durabilă cu energie.

Privatizarea unor părți din sectorul energetic va evita pierderile semnificative din bugetul Kosovo și va permite realizarea de investiții în alte domenii prioritare, conducând, de asemenea, la creșteri de eficiență și eficacitate în alimentarea cu energie. Trebuie să crească și rata achitării facturilor pentru ca societățile din domeniul energetic să poată asigura o aprovizionare continuă și mai sigură cu energie. Cu toate acestea, privatizarea este numai o parte a soluției, Kosovo trebuind și să își sporească implicarea în acordurile regionale de cooperare și producție în domeniul energetic, să pună în aplicare măsuri de reducere a cererii de energie, precum și să crească utilizarea surselor regenerabile de energie și a modurilor alternative de generare a energiei.

Participarea neîntreruptă a Kosovo la Tratatul privind instituirea Comunității Energiei este esențială. Kosovo trebuie să își intensifice și să își lărgască baza participării, inclusiv la mecanismul de compensare a transmisiilor și la mecanismele de alocare a capacității. Toate părțile implicate din regiune trebuie să permită Kosovo să beneficieze de aceste mecanisme ca partener egal. Furnizorii de energie, organismele de reglementare și alți operatori din Kosovo trebuie să profite pe deplin de existența înțelegerilor regionale de cooperare. Kosovo trebuie să beneficieze de avantajele care rezultă din inițiativele UE în domeniul eficienței energetice și a surselor regenerabile de energie, acest lucru fiind și în interesul regiunii în sens larg.

8.2. Transporturile

Kosovo trebuie să își îmbunătățească de urgență infrastructura de transport. Acesta a inițiat un program major de construcție de drumuri. Cu toate acestea, programul reprezintă o sarcină semnificativă asupra bugetului kosovar. Trebuie mobilizată accesarea de surse de finanțare alternative. Acest lucru ar trebui să facă parte dintr-o abordare echilibrată care să favorizeze, de asemenea, investițiile în sistemul feroviar și să permită finanțarea întreținerii sistemului rutier, precum și a construcțiilor noi. Kosovo trebuie să continue eforturile de punere în aplicare a Acordului privind instituirea unui spațiu aerian european comun, inclusiv a acquis-ului din domeniul industriei aeriene.

Tratatul de instituire a Comunității Transporturilor vizează să asocieze transpunerea progresivă, de către părțile semnatare, a acquis-ului în domeniul transporturilor cu accesul treptat la integrarea pe piața regională și cea a UE. Tratatul prezintă o importanță capitală

pentru Kosovo. Toate părțile la tratat trebuie să asigure buna integrare a Kosovo, astfel încât acesta să poată participa pe deplin la inițiativele conexe tratatului. Kosovo trebuie să înceapă să pună în practică un calendar de aplicare al acquis-ului privind transporturile terestre și să beneficieze de prevederile în materie de integrare pe piața regională.

8.3. Mediu

Mediul înconjurător din Kosovo a suferit din cauza poluării și neglijenței la care a fost supus ani de-a rândul. Se estimează că centralele electrice din Kosovo generează 25 de tone de cenușă și praf pe oră, însemnând de 74 de ori nivelul permis de standardele UE. Apa este, de asemenea, un domeniu de preocupare. Doar 70% din populație este conectată la rețeaua de apă potabilă și numai o treime la rețeaua de canalizare. Îmbunătățirea mediului înconjurător în Kosovo este un imperativ pentru îmbunătățirea sănătății cetățenilor săi. Kosovo continuă să facă progrese satisfăcătoare în transpunerea juridică a standardelor UE. Cu toate acestea, nu dispune de capacitatea și resursele necesare pentru a asigura punerea în aplicare adecvată. Mai puțin de 1% din bugetul Kosovo este alocat finanțării activităților legate de protejarea mediului înconjurător.

Kosovo beneficiază de activitățile regionale de mediu ale UE, cum ar fi asistența oferită în prezent de Centrul Regional de Mediu în adoptarea, punerea în aplicare și asigurarea respectării legislației. Acesta participă, de asemenea, la Rețeaua regională a mediului pentru aderare, care va sprijini Kosovo prin schimburi de bune practici, consolidarea capacității administrative și formare. Comisia propune să completeze aceste eforturi, inclusiv prin intermediul Mecanismului de finanțare a proiectelor de infrastructură, pentru a sprijini pregătirea de proiecte, a căror punere în aplicare va fi sprijinită, la rândul său, prin finanțarea din partea IFI.

9. COOPERAREA REGIONALĂ EFECTIVĂ ȘI DESCHISĂ TUTUROR

Cooperarea regională este un element esențial al politicii UE pentru sud-estul Europei. Cooperarea la nivel regional a Kosovo este primordială pentru agenda sa de apropiere de UE. Continuarea participării și integrarea în inițiativele de cooperare regională au o importanță comercială, economică și politică.

MINUK a semnat în numele Kosovo unele înțelegeri privind cooperarea regională. Mandatul MINUK, în varianta sa reconfigurată, include „facilitarea reprezentării externe a Kosovo”. Cu toate acestea, capacitatea MINUK este limitată. Kosovo ar avea de profitat de pe urma unei abordări constructive și pragmatice în eforturile sale de consolidare a cooperării cu țările vecine. Kosovo trebuie să folosească în mod strategic mijloacele de care dispune. Guvernul din Kosovo trebuie să adopte un set clar și cuprinzător de orientări pe care toate instituțiile publice să le aplice în mod coerent, la toate nivelurile de cooperare regională. Kosovo trebuie să participe pe deplin la nou instituita Școală Regională de Administrație Publică. Toate părțile la acordul în cauză trebuie să asigure includerea Kosovo.

Comisia susține cererea delegației UE cu ocazia reuniunii Consiliului de cooperare regională de la Chișinău din iunie 2009 prin care se solicita cu fermitate tuturor părților vizate să adopte o atitudine constructivă în eforturile de găsire a unor soluții pragmatice care să asigure o participare a tuturor la cooperarea regională în Europa de Sud-Est. Comisia încurajează intens toate părțile să caute soluții practice și pragmatice, fiind pregătită să sprijine toate eforturile în acest sens.

10. MARCÂND O NOUĂ ETAPĂ ÎN DIALOGUL UE-KOSOVO

Kosovo este parte a Procesului de stabilizare și asociere, ale cărui prime reuniuni au avut loc în 2003. Mecanismul consolidat de monitorizare al PSA a fost instituit în 2007. Pentru a marca o nouă etapă a relațiilor UE-Kosovo, acest mecanism ar trebui să evolueze într-un dialog consolidat de politică, axat pe progresele în materie de reformă și cooperare.

Reuniunea plenară ar trebui să reprezinte ocazia principală de a discuta prioritățile agendei europene a Kosovo. Reuniunile sectoriale vor fi modelate în funcție de dialogul politic cu țările candidate și cu țările potențiale candidate. Acestea se vor axa pe agenda europeană a Kosovo, consolidarea instituțională și adoptarea, punerea în aplicare și asigurarea respectării standardelor europene. Aspectele interdisciplinare precum reforma administrației publice sau a sistemului judiciar merită o discuție aprofundată.

Reuniunile vor fi organizate periodic pe baza unui program stabil pentru a permite o pregătire, coordonare și monitorizare eficace a rezultatelor obținute de Kosovo în ceea ce privește angajamentele asumate. Acest lucru este important pentru a orienta mai bine asistența și a reflecta rezultatele evaluărilor *inter pares*. Reuniuni sectoriale vor fi organizate atât la Pristina, cât și la Bruxelles, permițând participarea sporită a serviciilor Comisiei. Anual se va organiza o reuniune cu organizațiile societății civile pentru a spori implicarea acesteia în procesul de apropiere.

Comisia propune schimbarea denumirii procesului în „Dialogul privind procesul de stabilizare și asociere”.

11. O MAI BUNĂ UTILIZARE A ASISTENȚEI FINANCIARE COMUNITARE

Kosovo a beneficiat de asistență financiară substanțială din partea CE. La conferința donatorilor pentru Kosovo din 2008, Comisia a promis peste 500 de milioane EUR. În cadrul programului IPA, în perioada 2007-2009, Kosovo a primit 359 de milioane EUR. Actualul cadru financiar indicativ multianual 2010-2012 a alocat Kosovo 206 milioane EUR în plus. Kosovo a realizat progrese satisfăcătoare în punerea în aplicare a IPA, sub directă gestionare a Biroului de legătură al Comisiei din Pristina. Kosovo trebuie să continue eforturile în acest sens.

Asistența din cadrul IPA trebuie să vizeze un număr limitat de priorități-cheie, care trebuie să fie strâns legate de agenda europeană de reforme din Kosovo și să reflecte strategiile sectoriale evaluate din punct de vedere financiar. Selecția de proiecte ar trebui să reflecte o îmbunătățire a planificării, prioritizării și etapizării și o mai bună coordonare cu ceilalți donatori. Va fi analizată posibilitatea de a asocia alți donatori în gestionarea IPA în domeniile în care aceștia au un avantaj comparativ. Asimilarea de către Kosovo a proiectelor IPA ar trebui consolidată în urma conferinței donatorilor.

Cooperarea transfrontalieră în cadrul componentei II din programul IPA poate contribui în mod apreciabil la relațiile de reconciliere și bună vecinătate. În plus, abordarea „învățare prin practică” a cooperării transfrontaliere ar urma să contribuie la dezvoltarea capacității locale. Comisia consideră că mobilizarea progresivă a componentei II din programul IPA pentru Kosovo este oportună și adecvată.

12. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Consiliul European a confirmat în mod repetat faptul că perspectiva europeană a Balcanilor de Vest este împărtășită și de Kosovo. Prezenta comunicare identifică instrumentele comunitare pe care UE le poate mobiliza pentru a promova dezvoltarea politică și socioeconomică în Kosovo. Un anumit nivel de stabilitate politică a fost atins în Kosovo, însă din punct de vedere al securității, situația rămâne fragilă. Kosovo nu trebuie lăsat, în urmă în timp ce regiunea Balcanilor de Vest se îndreaptă către UE.

Statele membre ale UE au opinii diferite în legătură cu statutul Kosovo. Însă acest lucru nu ar trebui să constituie un obstacol în calea realizării de progrese semnificative în relațiile UE-Kosovo. Abordarea care presupune diversitate în ceea ce privește recunoașterea, dar unitate în angajament funcționează și ar trebui consolidată. Fără a aduce atingere statutului Kosovo, Comisia propune adoptarea de către UE a unui număr de măsuri practice pentru a asigura progresul continuu al Kosovo către Europa. Pe măsură ce Kosovo înregistrează progrese în aplicarea agendei sale europene, Comisia propune:

- să se avanseze printr-o abordare structurată, care să aducă cetățenii kosovari mai aproape de UE în cadrul unui dialog privind vizele, cu perspectiva unei eventuale liberalizări a regimului vizelor în momentul când se vor încheia reformele necesare și se vor îndeplini condițiile cerute;
- să prelungească valabilitatea măsurilor comerciale autonome și, atunci când Kosovo va îndeplini cerințele relevante, să propună directive de negociere pentru încheierea a unui acord comercial la momentul potrivit;
- să faciliteze participarea Kosovo la cumulul pan-euro-mediteranean al originii, de îndată ce va intra în vigoare un acord comercial;
- să integreze progresiv Kosovo în cadrul de supraveghere economică și fiscală care a fost instituit pentru Balcanii de Vest;
- să examineze posibilitatea semnării unui acord-cadru cu Kosovo privind principiile generale ale participării sale la programele comunitare și, pe această bază, să pregătească directive de negociere;
- să consolideze și să aprofundeze participarea Kosovo la Procesul de stabilizare și asociere prin instituirea unui „dialog PSA” periodic;
- să activeze progresiv componenta privind cooperarea transfrontalieră din cadrul IPA (componenta II) pentru Kosovo.

Comisia va sprijini inițiativele menționate anterior prin asistență financiară și tehnică.